НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
БІЛІМ БЕРУДІ ЖАҢҒЫРТУ ОРТАЛЫҒЫ МКҚК
НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫ ӘКІМДІГІНІҢ Б.МАЙЛИН АТЫНДАҒЫ №52 МЕКТЕП-ГИМНАЗИЯСЫ

ӨТЕБАЙ ТҰРМАНЖАНОВ ШЫҒАРМАЛАРЫН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ

Оқу құралы

1-сынып

НҰР-СҰЛТАН, 2022

Б.Майлин атындағы №52 мектеп –гимназиясының бірлестігінің отырысында қаралды, қалалық Сараптау кеңесіне ұсынылды (2022 жылғы 05.01 №3 хаттама)

Пікір берушілер:
Нүптекеева Г.Б. – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Академик С.Қирабаев атындағы қазақ тілі мен әдебиеті кафедрасының аға оқытушысы, ф.ғ.к.
Оразахынова Н.А. – педагогика ғылымдарының докторы, профессоры, ҚР Кіші ғылым академиясының вице-президенті, «Сатылай кешенді оқыту» технологиясының авторы.

Құрастырушы: Калмурзина Г.К. Өтебай Тұрманжанов шығармаларын сатылай кешенді талдау. Оқу құралы. –2022. – 39 б.

Бұл 1– сынып оқушыларына таңдау курсын өтуге арналған оқу құралы. Оқу құрал Нұр – Сұлтан қаласы Б.Майлин атындағы №52 мектеп–гимназиясында Н.Оразахынованың зертханасында ойластырылып құрастырылған және негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, жаңартылған білім беру мазмұнын негізге алып құрастырылған. Оқу құралы ана тілі пәнінің мазмұнына үйлестіре отырып, оқушылардың сөйлеу тілін, ой-қиялын дамытуға, өлеңдерді әр саты бойынша талдай отырып, сөз қадірін білуге, ана тілін ардақтауға тәрбиелейді.

Мазмұны

Кіріспе.....4

1-сабақ. Өтебай Тұрманжанов өмірі мен шығармашылығы.....5

2-4 сабақ. «Сіз», «біз» деген жылы сөз өлеңін сатылай кешенді талдау.....6

5-7 сабақ. "Білім" өлеңін сатылай кешенді талдау.....9

8-10 сабақ. Мектеп – біздің анамыз өлеңін сатылай кешенді талдау.....12

11-13 сабақ. Кел,балалар,күлейік! өлеңін сатылай кешенді талдау.....15

14-16 сабақ. «Көктем келді гүл алып» өлеңін сатылай кешенді талдау.....18

17-19 сабақ. "Жау, жау, жаңбыр, жау жаңбыр!" өлеңін сатылай кешенді талдау.....21

20-22 сабақ. "Кім неге барсын ?" өлеңін сатылай кешенді талдау.....24

23-25 сабақ. "Кім нені сүйеді?" өлеңін сатылай кешенді талдау.....27

26-27 сабақ. Жат жазу.....30

28-30 сабақ. "Кітап оқыр бір бөбек" өлеңін сатылай кешенді талдау.....32

31-33 сабақ. "Жасыбайдың үңгірі" өлеңін сатылай кешенді талдау.....35

34- сабақ. "Мен дәрігер боламын!" өлеңін сатылай кешенді талдау.....38

Пайдаланылған әдебиеттер.....

Кіріспе

Оқу құралы 1– сынып оқушыларына «Ө.Тұрманжановтың өлеңдерін сатылай кешенді талдау» таңдау курсын өтуге арналған. Әр тақырыпта Н.А.Оразахынованың «Сатылай кешенді оқыту» технологиясы қолданылған. «Сатылай кешенді оқыту» технологиясының тірек сызбаларын дұрыс
қолдану аса маңызды: әр талдау сатысын тізбектеп қолданған дұрыс. Сатылай кешенді талдау сатылары: 1)шығарманың авторы; 2) шығарманың тақырыбы; 3) жанр түрі; 4) идеясы;

Бірінші сатысында оқушылар автордың өмірбаянымен танысады. Өз бетінше жан-жақты іздейді, зерттейді. Бірінші сатының орындалуын жұппен немесе топта жасауға болады.

Екінші теориялық сатысында оқушылар өлеңнің тақырыбын,шығу тарихын зерделейді.

Үшінші сатыда оқушылар әдебиеттегі жанр түрімен танысып, оның түрлерін зерттейді.

Төртінші сатысында оқушылар, шығарманың негізгі идеясына мән беріп, шығарманың түпкі,негізгі мағынасын ашады.

Оқулықта оқушыларға тапсырмалар оңайдан күрделіге жүйеленіп жазылған. Әр тапсырма оқушыларға түсінікті етіп құрастырылған. Және балалардың жас ерекшелігіне сай қызықты ойындар мен түрлі сөзжұмбақтар құрастырылған.

Оқулықтағы тақырыптардың құрылымы оқушылардың білімін қалыптастырудағы даму деңгейлері ашылған: білу, түсіну (еске түсіру, танып білу); талдау (ойлау, пайымдау); қорытындылау (ұтымды шешімді шығару).

Оқушылар әдеби шығармаларды «Сатылай кешенді оқыту» технологиясы арқылы оқудың нәтижесінде:

- ақыл-ой өрістері дамиды;
- ауызша сөйлей білуге, өз ойын тұжырымдауға үйренеді;
- өздігінен және топпен жұмыс жасауға дағдыланады.

Ө.ТҰРМАНЖАНОВ ӨМІРІ МЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

Төмендегі суреттердің алғашқы әріптерін біріктіру арқылы сөз құраңыздар.

– Ақын дегеніміз кім?
–Қандай ақындарды білесіздер?

Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды.

ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

- ✓ Кітаптары бар.
- ✓ Аудармалары бар.
- ✓ Басқа тілдерде шыққан кітаптары бар.
- ✓ Оқулықтар.
- ✓ Жинақталған қазақ ауыз әдебиеті үлгілері.

МАҚАЛ

Ақын - ұлттың жүрегі
Шешен - көптің тірегі
Батыр - көптің білегі

“СІЗ”, «БІЗ» ДЕГЕН ЖЫЛЫ СӨЗ ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

СУРЕТ БОЙЫНША МӘТІН ҚҰРАҢЫЗДАР.

Өлеңді мәнерлеп оқып, жаттап алыңыздар.

«СІЗ», «БІЗ»ДЕГЕН ЖЫЛЫ СӨЗ

«Сіз», «біз»деген - жылы сөз,
Жылытады жүректі.
Жақсылық билеп жанды тез,
Оятады игі тілекті.

Біреуге біреу жақсылық,
Тілесе әркез жаны ашып,
Осы бір шырын –тәттілік
Тұрмай ма жанға жарасып?!

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген» ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марааттталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

Балалар жазушысы

Ақылды

Ақын

Сауатты

Парасатты

Білімді

Патриот

Өлеңді жаттап алыңыздар.

Ұлы дала ұланымын,
Күліп аққан бұлағымын.
Самғайтұғын зеңгір көкке
Мен елімнің қыранымын.

Серік Ақсұңқарұлы

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген» ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – сыпайылық пен сыйластықты дәріптеу.

ТЫЙЫМ СӨЗДЕР.

1. **Үлкеннің алдын кеспе.**
2. **Үлкенмен сөз таластырма**

Мұқият оқып шығып, жаттап алыңыздар.

Көрген сайын « сіз» десіп,
Сыйласқанға не жетсін.
Шашылғанды жиысып,
Жинасқанға не жетсін.

Берілген буындардан сөз құраңыздар.

шы **зу** **жа**

“БІЛІМ” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Мақалдарды жаттап алыңыздар.

Білекті бірді жығар,
Білімді мыңды жығар

Оқу – білім азығы,
Білім – ырыс қазығы.

Өлеңді мәнерлеп оқыңыздар.

Білім деген байлық бар,
Еш байлық оған жетейді.
Жасында оқып,жиып ал,
Тепкілесең кетпейді.

Өртіңе ол күймейді,
Ұрылар да тимейді.
Жатып ішер жамбастап,
Жалқауды ол сүймейді.

Ақын білімді неге «байлық» деп атады?
Білімді болу үшін қандай болу керек?

Санамақты оқып шығып, қимылмен көрсетіңіздер.

Бір,екі,үш деп жұмайық,
Қалсын ептеп тыңайып.
Саусақтарым салалы,
Өнерпазға лайық.

Оңға,солға иейік,
Жұдырық қып түйейік.
Биші,күйші болуға
Тұр саусағым сұранып.

Алақанды ашайық,
Көкке шашу шашайық.
Қимылдатып аспанда,
Жаттығулар жасайық!

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – оқуға шақыру, білімді болуға деген ынтаны ояту.

САНАМАҚ

Бір дегенім – білім ,
«Төрт» пен «беске» ілін.
Екі дегенім – еңбек,
Еңбек етсең өнбек.

Сөзжұмбақты шешіңіздер.

1	**Б**					
2	**І**					
3	**Л**					
4	**І**					
5	**М**					

1. *Адамның дене мүшесі*
2. *Ағаның бауыры.*
3. *Қышқыл жеміс.*
4. *Киім ілетін құрал.*
5. *Білім ордасы.*

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген» ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – оқуға шақыру, білімді болуға деген ынтаны ояту.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

БІЛІМ

Білім деген байлық бар,
Еш байлық оған жетейді.
Жасында оқып,жиып ал,
Тепкілесең кетпейді.

Ө.Тұрманжанов

Қоянға Білім ордасына баруға көмектесейік.

"МЕКТЕП-БІЗДІҢ АНАМЫЗ" ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Мектеп табалдырығын алғаш аттаған сәтімізді еске түсіріп, імізбен бөлісейік.

Өлеңді мәнерлеп оқып,жаттап алыңыздар.

БІЛІМ

Күзге сүйеп күн иек,
Болып қапты қыркүйек.
Қырманды жұрт алыпты,
Дәнге батып қалыпты.

Жемістер де пісіпті,
Жерге үзіліп түсіпті.
Шөп буыны қатыпты,
Шөмелені ел тасыпты.

ӘЛІПБИ

Әр әріпті танып ал,
Сөйлеп кетсе жаны бар.
«Әліппенің» тұтқасы –
Әліпбиді біліп ал.

Абдрахман Асылбек

– *« Мектеп біздің анамыз » өлеңі не туралы?*

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – күз кереметтерін суреттей отырып, оқушылардың сабаққа деген ынтасын ояту.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

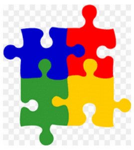

Сандардың ретіне сәйкес әріптерді жазып, сөз құраңыздар.

2	4	8	1	3	6	7	5
ы	**к**	**к**	**қ**	**р**	**й**	**е**	**ү**

Жаңылтпашты жаттап алыңыздар.

Ықсан ұста – ұстаз ұста,

Үш ұстаға ұстаз ұста.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген» ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – күз кереметтерін суреттей отырып, оқушылардың сабаққа деген ынтасын ояту.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – күз мезгілінің керемет көріністерін суреттей отырып, оқушылардың мектепке баратын уақытының жақындағанын еске салады.

Өлеңді жаттап алыңыздар.

Атасындай бар астың,

Тұр ғажайып ақ бидай.

Асырайтын барша елді

Біздің байлық - ақ бидай!

Кестеден дәнді дақыл атауларын табыңыздар.

ж	**б**	**и**	**д**	**а**	**й**	**т**	**а**	**р**	**ы**
е	**ж**	**ү**	**г**	**е**	**р**	**і**	**т**	**м**	**и**
м	**к**	**ү**	**р**	**і**	**ш**	**а**	**р**	**п**	**а**

“КЕЛ, БАЛАЛАР, КҮЛЕЙІК!” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Өлеңді мәнерлеп оқыңыздар.

Кел,балалар,күлейік!
Күлкіменен түлейік!
Қабақ түйген не керек?
Көңілді боп жүрейік.

Кел,балалар,күлейік!
Күлкіменен түлейік!
Күлкі көңіл ашады,
Күліп өмір сүрейік!

Кел,балалар,күлейік!
Күлкіменен түлейік!
Күлкімізді күн қылып,
Гүл өссін деп тілейік.

Күлкі туралы қызықты деректер.

Біздің ата-бабаларымыз күлуді шамамен 7 миллион жыл бұрын үйренді деп есептейді. Күлкінің адам ағзасына әсерін зерттейтін тұтас ғылым бар. Ол гелотология деп аталады және өткен ғасырдың 60-жылдарында пайда болған. Кішкентай балалар күніне 300-ден 400-ге дейін күледі, ал ересектер шамамаен 15-ке дейін ғана күледі. Адамдар күлетін жалғыз жаратылыс емес. Қытығы бар тек шимпанзе мен егеуқұйрық күле алады. Алайда, адам егеуқұйрық күлкісін ести алмайды, себебі кеміргіштер шығаратын дыбыстар ультрадыбыстық аймаққа жатады.

Әмина Ертай

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – шаттану мен күлкінің бір арнада тоғысуы.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

САНАМАҚ

Бір дегенім – білім,
Екі дегенім – еңбек.

Үш дегенім – үміт,
Төрт дегенім – төзім.

Бес дегенім – берік,
Алты дегенім – ақыл.

Жеті дегенім – жеңіс,
Сегіз дегенім – сенім.

Тоғыз дегенім – тоқу,
Он дегенім – оқу.

Қажет емес қорқу,
Білгеніңді, балам,
Көңіліңе тоқу.

Нұрлан Қалқа

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген» ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – шаттану мен күлкінің бір арнада тоғысуы.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – күлкінің адам өміріндегі маңызын ескере отырып, келешек жас ұрпақты көңілді,жарқын өмір сүруге шақыру.

ЖАҢЫЛТПАШ

Ұғымпаз бала
Болар дана.
Ұғымсыз бала
Қалар шала.

ӨТІРІК ӨЛЕҢ

Сүтін сауып торғайдың,
Жетім тайды өсірдім.
Аққу жегіп арбаға,
Бүкіл елді көшірдім.

Инеменен жер қазып,
Су шығардым шөл жерге.
Елекпенен құм тасып,
Бөгет салдым көлдерге.

Ауыз әдебиетінен

“КӨКТЕМ КЕЛДІ ГҮЛ АЛЫП” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Суретке қарап, шағын әңгіме құрастырыңыздар.

Өлеңді мәнерлеп оқып,жаттап алыңыздар.

КӨКТЕМ КЕЛДІ ГҮЛ АЛЫП

Балалар-ау,балалар!
Шақырады далалар.
Көктем келді гүл алып,
Құстар келді жыр алып.
Қос білекті сыбанып,
Жүгірейік қуанып.

Қыр басына шығайық,
Көктем тілін ұғайық.
Қызғалдақты терейік,
Теріп үйге келейік.

Көбелектей киінген,
Гүлді көріп сүйінген,
Алақайлап жүгірген,
Қып-қызыл бет-бүлдірген,
Қарындасқа қаршадай,
Жас балапан аршадай,
Гүлдің шоғын берейік,
Қуанғанын көрейік.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – көктем келіп, табиғат ананың ұйқыдан оянуы. Жер бетінің қуанышқа бөлену сәті туралы.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** –табиғатқа жан бітіп, дүниенің жаңаруын суреттей отырып, балалардың шаттыққа толы жүздерін, жаңа тіршіліктің бастау алып жатқанын қуана суреттеу.

Жұмбақтың шешуін табыңыздар.

Бір кітаптың парағы,
Күнде азайып барады.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – көктем келіп, табиғат ананың ұйқыдан оянуы. Жер бетінің қуанышқа бөлену сәті туралы.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** –табиғатқа жан бітіп, дүниенің жаңаруын суреттей отырып, балалардың шаттыққа толы жүздерін, жаңа тіршіліктің бастау алып жатқанын қуана суреттеу.

Көктемде болатын табиғат құбылыстарын есте сақтаңыздар.

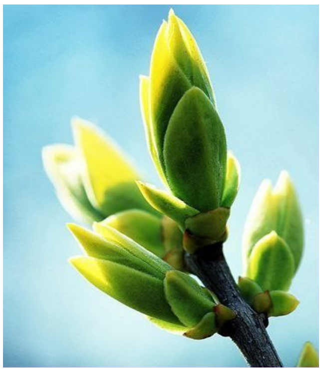

БҮРШІК

ОРМАН

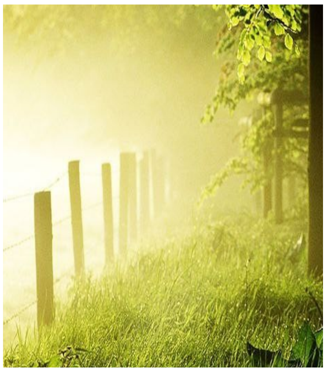

ТҰМАН

“ЖАУ,ЖАУ,ЖАҢБЫР,ЖАУ ЖАҢБЫР!” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Өлеңді мәнерлеп оқып,жаттап алыңыздар.

Жау,жау,жаңбыр,жау, жаңбыр
Жауған жаңбыр – жауған нұр
Жердің шаңы басылсын,
Гүлдің аузы ашылсын
Еккен егін көктесін
Бізге нанды көп берсін!

Жау,жау!
Гүлденсін бау!

Көп нүктенің орнына керекті сөздерді қойыңыздар.

Күн мен түн ... . Жаңбыр, қар ... . Күн ... . Найзағай ... .

Керекті сөздер: күркірейді, жауады, алмасады, жарқылдайды.

ЖАҢЫЛТПАШ

Ара,ара,аралар,
Ара арал аралар.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – табиғат құбылысының адамға тигізер пайдасы, маңыздылығы.

ЖАҢБЫР

Жауа берші, жау,жаңбыр,
Дала көркін жандандыр.
Жауа берші,жау,жаңбыр,
Қаулап өссін алуан гүл.

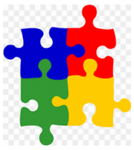

Ребусты құрастырыңыздар.

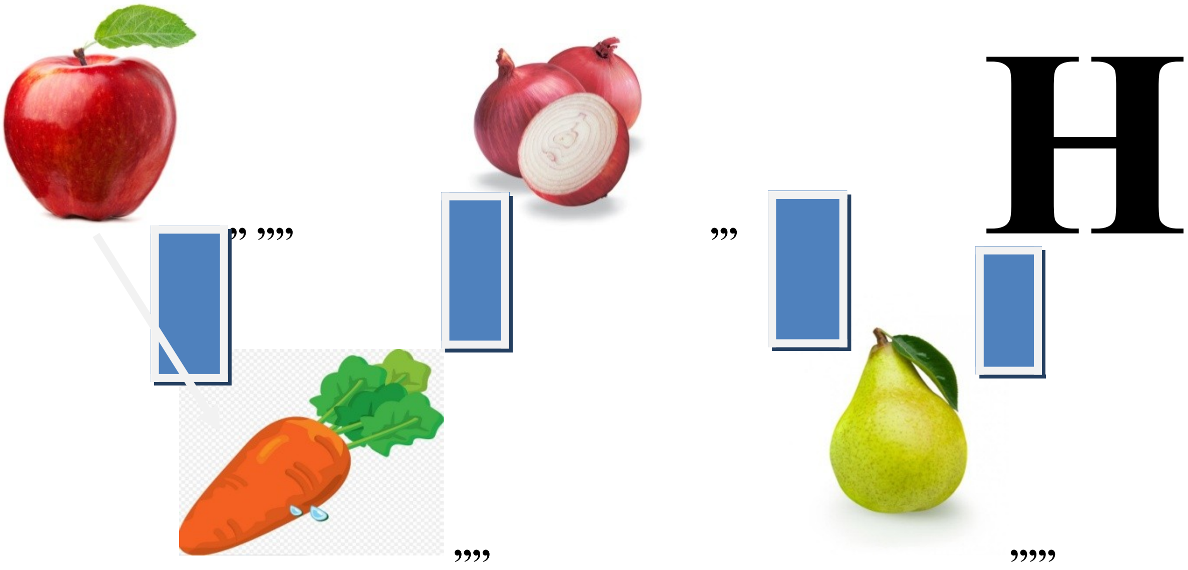

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – табиғат құбылысының адамға тигізер пайдасы, маңыздылығы.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** –табиғатқа жан бітіп, дүниенің жаңаруын суреттей отырып, балалардың шаттыққа толы жүздерін, жаңа тіршіліктің бастау алып жатқанына қуану.

НАЙЗАҒАЙ

Нөкерлі бұлтты қоймады,
Нөпір жел енді тойлады.
Нөсерлі жауын алдында
Найзағай жарқ-жұрқ ойнады.

(Балдырған №7, 2020ж.)

МАҚАЛДАР

Су сағасы – бұлақ,
Сөз сағасы – құлақ.

Суды сіңетін жерге құй,
Сөзді ұғатын адамға айт.

“ КІМ НЕГЕ БАРСЫН? ” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Өлеңді мәнерлеп оқып, жаттап алыңыздар.

КІМ   НЕГЕ   БАРСЫН?

Тіл алғыш бала нанға барсын,
Тілазар бала талға барсын.
Тілі тәтті бала шалға барсын.
Нан - тамақ болады,
Тал – таяқ болады,
Шал – қонақ болады.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

МАҚАЛ – МӘТЕЛ ЖАТТАЙЫҚ!

Жақсы қыз – жағадағы құндыз,
Жақсы бала – аспандағы жұлдыз.

Жақсы – көпке зейнет,
Жаман – көпке бейнет.

Өлеңді мәнерлеп оқып,жаттап алыңыздар.

ЖАҚСЫ БАЛА

Жаман бала бүлдіреді,
Жақсы бала күлдіреді.
Жұмысқа да,сабаққа да,
Дер кезінде үлгіреді.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – әр баланың қабілетіне қарай, жақсы дүниеге баулу.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

МАЗАҚТАМАЛАР

КІМ КІНӘЛІ?

- Әй, Бегәлі, Бегәлі,
Бетің неге кір?
- Жуған апам кінәлі,
Аптасына бір.

ҚУЛЫҚ

Сабақтан қалмақ боп,
Қалды ол ауырып
Ойынға бармақ боп,
Кетті тез сауығып.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – әр баланың қабілетіне қарай, жақсы дүниеге баулу.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – келешек жас ұрпақты өз ортасына пайдалы болуға шақырып, сбалдырған кезінен жақсы әдетке баулу.

« КІМ ШАПШАҢ? » ОЙЫНЫ

Үйге жұмсап Жарқынды,
Алдырдық біз үш түйе.

Қос қап бидай артылды,
Әр түйенің үстіне.

Тапқыр болсаң, ал санап,
Бидай алдық қанша қап?

С.Қалиев

“ КІМ НЕНІ СҮЙЕДІ? ” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Өлеңді мәнерлеп оқып,жаттап алыңыздар.

КІМ НЕНІ СҮЙЕДІ?

Кесіртке құмын сүйеді,
Тасбақа тыңын сүйеді,
Сұңқар шыңын сүйеді,
Тұлпар қырын сүйеді,

Байғыз түнін сүйеді,
Құмырсқа күнін сүйеді,
Бала ара гүлін сүйеді,
Төрт түлік түнін сүйеді.

Бақа көлін сүйеді,
Бозторғай шөлін сүйеді,
Бұлдырық белін сүйеді,
Егінші жерін сүйеді,
Ер жігіт елін сүйеді.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Автор. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

Тиісті әріпті қойыңыздар.

Көлеңкеге тығ...лып,
Көс...леді күшіг...м.
Күн көзіне бұйығ...п,
Мауж...райды мыс...ғым.

М.Хакімжанова

ҚАЙ АҢ ЖЕҢІЛ?

Егер сусиырдың салмағы қолтырауыннан ауыр болса, ал қолтырауынның салмағы жолбарыстан ауыр болса, үш аңның ең жеңілі қайсысы?

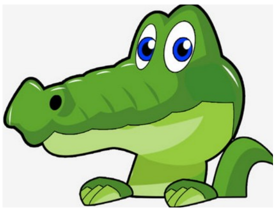

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – туған жерді сүю, Отанға, өз жеріне деген сүйіспеншілік.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

ЖАҢЫЛТПАШ

Бұлбұл:
«Тұлпар болам!» деді.
Тұлпар:
«Сұңқар болам!» деді.

Бұлбұл тұлпар болмай,
Бұлбұл болды.
Тұлпар сұңқар болмай,
Дүлдүл болды.

МАҚАЛ - МӘТЕЛДЕР

Гүл өз жерінде ғана– гүл,
Адам өз Отанында ғана – адам,

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген» ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – туған жерді сүю, Отанға, өз жеріне деген сүйіспеншілік.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** –кейіпкерлерді түс-таңбасымен ерекше суреттей отырып, жер бетінде барлық тіршілік иесінің туған жеріне деген сүйісеншілігі болатынын баяндайды. Туған жерді құрметтеу, сүю.

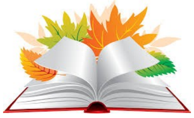

ТУҒАН ӨЛКЕМ

Көгінде күн нұрын сепкен,
Жерінде гүл жұпар сепкен.
Неткен сұлу,неткен көркем!
Осы менің туған өлкем!

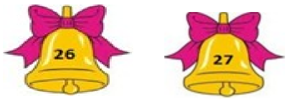

ЖАТ ЖАЗУ

«ЖАҢА ТУҒАН ЖАС БҰЛАҚ» ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ

Жаңа туған жас бұлақ
Жадырап жазды қарсы алды.
Тебініп тасты атқылап,
«Жолымды аш!» деп жар салды.

Тастан тасқа ойнақтап,
Толқын атып, күледі.
Тауда туған мұз балақ
Биік құздың түлегі.

Такаппар, долы, толқын жас,
Тасты тесіп тіледі.
Жазыққа шықпай жай таппас
Оның сері жүрегі.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. ---

2.Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – ---

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – --

ЖАТ ЖАЗУ

« НАН ҚИҚЫМЫН ШАШПАҢДАР » ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Нан – ардақты адал ас
Кәрі, жас одан аттамас.
Ақ дастархан үстінде,
Қол жумай оны ұстамас.

Нандай жоқ қой асыл дәм,
Жеп үйренген жасыңнан.
Дастарханнан нан кетсе,
Береке кетер асыңнан.

Ей, балалар, балалар,
Болмаңдар, сірә, нанға тар.
Өмірдің алтын арқауы -
Нан қиқымын шашпаңдар,
Теріп алып, қастерлеп.
Торғайларға тастаңдар.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. ____

2.Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – _________________________________

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – ____

“ КІТАП ОҚЫР БІР БӨБЕК ” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ

Өлеңді мәнерлеп оқып, жаттап алыңыздар.

КІТАП ОҚЫР БІР БӨБЕК

Жаңбыр жауар себелеп,
Жолға шығар ебелек.
Гүлге қонар көбелек,
Атқа қонар бөгелек.

Су жыланды құртуға,
Көлге қонар дегелек.
«Ғылым сырын білсем ,-деп,
Көкте күн боп күлсем », - деп,
Кітап оқыр бір бөбек

– *Өлең не туралы? Өз ойыңызбен бөлісіңіздер.*

1.Авторы. Авторы – Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

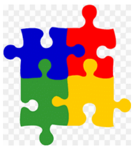

АДАСҚАН ӘРІПТЕРДЕН СӨЗ ҚҰРАҢЫЗДАР.

Т А К П І

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – кітап оқуға баулу, жас бүлдіршіндердің білімге құштарлығын ояту.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

Өлеңді мәнерлеп оқып, жаттап алыңыздар.

КІТАП

Ағарып атқан таң нұрын
Ғылымнан ғана ұққанмын.
Халқымның тарих – тағдырын
Кітаптан оқып шыққанмын

<u>*Абдрахман Асылбек*</u>

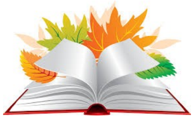

Мақалдардың жалғасын табыңыздар.

- ...... — алтын қазына.
- ....-ғылым – тілсіз мұғалім.
- Кітап — білім бұлағы,
  .... — өмір шырағы!

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – кітап оқуға баулу, жас бүлдіршіндердің білімге құштарлығын ояту.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

Жұмбақтың шешуін табыңыздар.

Қабат – қабат қаттама,
Ақылың болса аттама.

ОЙЫН ОЙНАЙЫҚ

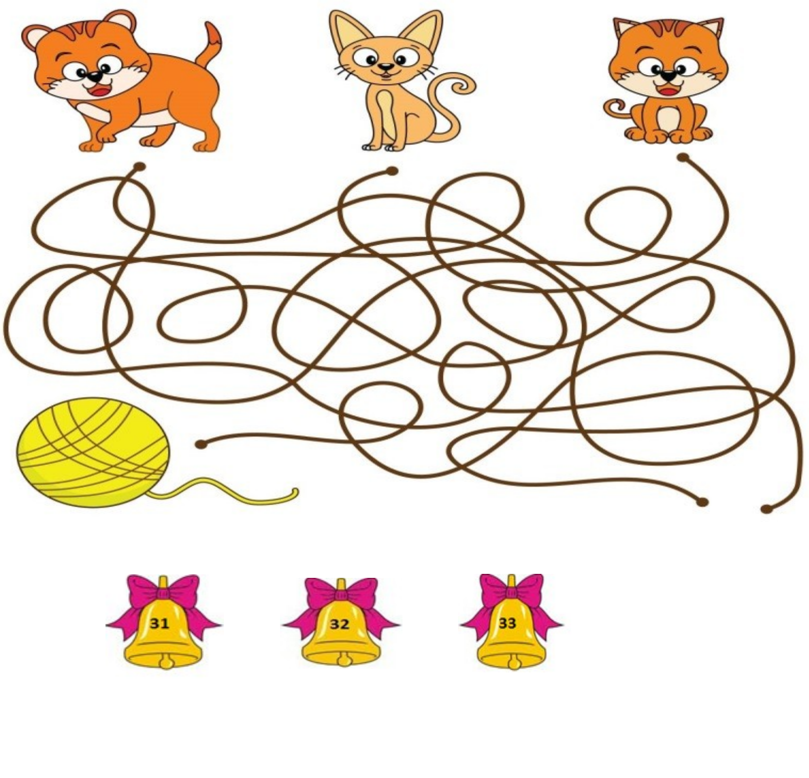

“ ЖАСЫБАЙДЫҢ ҮҢГІРІ ” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ.

Өлеңді мәнерлеп оқып, жаттап алыңыздар.

ЖАСЫБАЙДЫҢ ҮҢГІРІ

Балалар-ау, балалар!
Баян тауға барайық.
Басып кеткен баяғы
Батыр ізін қарайық...

Жақтауы тас, мінеки,
Жасыбайдың үңгірі.
Жолын кесіп жауының
Жатқан екен бір күні.

Елім қамын етсін деп,
Жауды жалғыз бөгепті.
Жыламай ержетсін деп,
Бесіктегі бөбекті...

Жауды мұқап жасытқан
Жартастай боп Жасыбай,
Жауға тиген жасылдай
Жасыбайдың батыры-ай!

– *Өлең не жайында? Өз ойыңызбен бөлісіңіздер.*

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – көне ескерткіш ретінде қалған тарихи жерімізді суреттеу.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

ЖАСЫБАЙ БАТЫР

Жасыбай – Орта жүз құрамындағы Арғын тайпасының Бәсентиін руынан шыққан атақты батыр. Халық арасында сақталған бір аңызда Ер Жасыбайдың жоңғар шапқыншылығына қарсы ұрыста жау оғынан қапылыста қаза тапқаны туралы айтылады.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – көне ескерткіш ретінде қалған тарихи жерімізді суреттеу.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – халық батырының ерлігін суреттей отырып, туған жердің ерекшелігімен таныстыру. Оқушылардың бойындағы патриоттық сезімді ояту.

ЖАСЫБАЙ КӨЛІ

Жасыбай – Павлодар облысының Баянауыл ауданындағы (Жасыбай аулынан 8 км) табиғаты көркем, тұйық көл.

Жасыбай, Сабындыкөл және Торайғыр көлдерінің алабы жоңғар шапқыншылығы кезінде Жасыбай батыр басқарған қазақ жасақтарының жау бетін қайтарған тарихи жерлердің бірі болған. Көл Жасыбай батыр есімімен аталған. Батырдың Жасыбай жағалауында зираты бар.

“ МЕН ДӘРІГЕР БОЛАМЫН! ” ӨЛЕҢІН САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ

Өлеңді мәнерлеп оқып, жаттап алыңыздар.

МЕН ДӘРІГЕР БОЛАМЫН!

Мен дәрігер боламын
Ақ халатты киемін,
Аппақ болып жүремін.
Аппақ болып жүргенді
Өзім жақсы сүйемін.

Дәрігермін мен деймін,
Кәрі әжемді емдеймін.
Көп - көп ішіп дәріні
Кәрілікті жең деймін.

Өлеңді сатылай кешенді талдау.

1.Авторы. Авторы - Өтебай Тұрманжанов – 1905 жылы желтоқсанда қазіргі Ордабасы ауданындағы «Бөген»ауылында дүниеге келген. Ташкентте жетім балалар үйінде тәрбиеленді.Мәскеуде Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетінде оқып білім алды.

Елуге тарта кітап шығарған. «Қарлығаш» ертегі- кітапшасынан бастап, балаларға арналған көптеген өлең, тақпақ, ертегі, әңгіме, повесть, мысал, дастандар жазды. Л.Толстойдың балаларға арналған шығармаларын аударды.

Ауыз әдебиетінің белгілі зерттеушісі, көрнекті ақын - Ө.Тұрманжанов Қызыл Ту орденімен марапатталды. Тұрманжанов шығармаларының басым бөлігі балаларға арналған. Оның қырыққа жуық еңбегі жарық көрген.

Өтебай Тұрманжанов 1978жылы Алматы қаласында дүние салды.

2. Тақырып. ***Тақырып дегеніміз*** – бұл өнер туындысының іргетасы. Бұл – шығарма. ***Әдеби шығарма дегеніміз*** – белгілі дәуірдегі қоғамдық шындықтың сәулесі. Өлеңнің тақырыбы – адам өмірі үшін маңызды мамандық иесі – дәрігер туралы.

3. Жанр түрі – поэзия өлең. ***Өлең дегеніміз*** – белгілі бір өлшеммен қиыннан қиыстырып, үйлесімді ырғақпен ұйқасып келетін өрнекті сөз жүйесі.

4. Идеясы. ***Идея дегеніміз*** – автор тақырып арқылы шындық өмір көріністерін суреттегенде, оны өз көзқарасы, өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді. Сол арқылы өз мақсат, мүддесін, арманын білдіреді. ***Өлеңнің идеясы*** – оқушының білім ала отырып, өз туғанына,жақындарына деген қамқорлықты,махаббатты суреттеу.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Ж.Аймауытов. 4-том. – «Ғылым» баспасы, – Алматы, 1998. – 446 б.
2. Байтұрсынов А. Тіл тағылымы (қазақ тілі мен оқу-ағартуға қатысты еңбектері. –Алматы: Ана тілі, 1992. – 444 б.
3. Оразахынова Н.А. Сатылай комплексті талдау (фонетика, лексика). Оқу құралы. –Алматы: Ы.Алтынсарин атындағы қазақтың білім академиясының Республикалық баспа кабинеті, 1999. – 75 б.
4. Оразахынова Н.А. т.б. Фонетикалық материалдарды сатылай комплексті талдау (Оқу құралы). –Алматы: РБК, 2001. –72 б.
5. Оразахынова Н.А. Сатылай комплексті талдау (синтаксис). Оқу құралы. –Алматы: Ғылым, 2002. –110 б.
6. Оразахынова Н.А. т.б. Сатылай комплексті талдау (фонетика, сөзжасам, морфология, лексика, синтаксис). Оқу құралы. –Алматы: Телеарна, 2006. –302 б.
7. Н.А.Оразахынова. Сатылай кешенді талдау технологиясының ғылыми-әдістемелік негіздері. Монография. –Алматы: «Дайыр» баспасы, 2007.–289 б.
8. Н.А.Оразахынова, Р.М.Шалова. Бастауыш сыныпта тілдік бірліктерді сатылай кешенді талдау(Оқу құралы).Алматы,2012. 149 б.
9. Қ.Сапарбаева. Әнуарбек Дүйсенбиевтің шығармашылығы.Қазақ тілі мен әдебиеті. 2005.N7
10. Ә.Е.Жұмабаева,Н.Ж.Құрман,Б.А.Сабденова. Алматы:Атамұра,2021.-112 б.
11. https://www.zharar.com/index.php?do=shorttexts&action=author&id=1076Өтебай Тұрманжанов - еңбектері жинағы (zharar.com)
12. Ө.Тұрманжанов туралы материалдар «Google» сайтынан.
13. http://bilimdiler.kz/akin_zhazushi/23051-otebay-turmanzhanovtyn-olenderi-kyskasha-omirbayany.html
14. Қазақ әдебиеті. Энциклопедиялық анықтамалық. — Алматы: «Аруна Ltd.» ЖШС, 2010 жыл.ISBN 9965-26-096-6
15. “Қазақстан”: Ұлттық энциклопедия/Бас редактор Ә. Нысанбаев – Алматы “Қазақ энциклопедиясы” Бас редакциясы, 1998 ISBN 5-89800-123-9